

Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

УДК 339.172

Шевченко Алла Олексіївна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Білоцерківський національний аграрний університет*

Shevchenko Alla

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Business, Trade and Exchange activities
Bila Tserkva National Agrarian University
ORCID: 0000-0003-4615-6433*

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ БІРЖОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ
STATE REGULATION IN THE SYSTEM OF STOCK EXCHANGE
ACTIVITIES IN UKRAINE**

***Анотація.** У статті проведено аналіз особливостей державного регулювання в системі біржової діяльності України. Проведене дослідження дало змогу окреслити особливості здійснення біржової діяльності в Україні в умовах сьогодення. Аналіз нормативно-правового підґрунтя регулювання біржової діяльності в Україні засвідчив факт того, що система біржового регулювання наразі містить низку законодавчих та правових актів, які регулюють діяльність у даній сфері, але разом з тим, існують прогалини у законотворчому полі, які вимагають доопрацювання. У статті проаналізовано форми та методи контролю в системі біржової діяльності в Україні, зокрема, визначено ключові принципи біржової діяльності. Зважаючи на ключові завдання біржової діяльності, встановлено, що сучасні економіко-правові умови є такими, що*

правова система держави та система фінансового ринку, все ще не дуже сприйнятливі до основних вимог процесу реалізації біржової діяльності, а розглянуті положення не повністю унормовані на законодавчому рівні, а тому можуть виникати певні біржові колізії. Зазначено, що біржова торгівля має низку притаманних тільки їй особливостей. Ціни, що формуються на товарних біржах є прозорими та регулярно публікуються в засобах масової інформації, тому вони можуть слугувати орієнтиром для укладення угод організаціями як у системі біржових торгів так і в позабіржовій діяльності. Указано, що формуючи попит і пропозицію та сконцентруючи їх, товарні біржі визначають реальні ринкові ціни на окремий товар, досягається це шляхом котирування цін. Визначено та розглянуто правила біржового котирування.

У резолютивній частині зазначено, що біржова форма торгівлі є сучасним, зручним і надійним механізмом збуту й придбання товарів суб'єктами господарювання та є невід'ємною частиною міжнародних товарних і фінансових ринків.

Ключові слова: державне регулювання, котирування, біржа, ризику, підприємництво.

Summary. *The article analyzes the peculiarities of state regulation in the system of stock exchange activities in Ukraine. The conducted research has made it possible to outline the peculiarities of stock exchange activities in Ukraine in the current conditions. The analysis of the legal and regulatory framework for regulating stock exchange activities in Ukraine has shown that the stock exchange regulatory system currently contains a number of legislative and legal acts that regulate activities in this area, but at the same time, there are gaps in the legislative field that require further development.*

Analyzes the forms and methods of control in the system of stock exchange activity in Ukraine, in particular, the key principles of stock exchange activity

have been defined. Considering the key tasks of stock exchange activities, it is established that the current economic and legal conditions are such that the legal system of the country and the financial market system are still not very receptive to the basic requirements of the process of implementing stock exchange activities, and the considered provisions are not fully regulated at the legislative level, and therefore certain stock exchange conflicts may arise. It is noted that stock exchange trading has a variety of inherent features. The prices that are formed at the commodity stock exchanges are transparent and regularly published in the media, so they can serve as a benchmark for organizations to conclude transactions both in the exchange trading system and in over-the-counter activities. It is stated that by forming supply and demand and concentrating them, commodity stock exchanges determine the real market prices for a particular product, which is achieved by quotation of prices. The rules of stock exchange quotation are defined and considered.

The resolution part states that the exchange form of trading is a modern, convenient and reliable mechanism for the sale and purchase of goods by business entities and is an integral part of international commodity and financial markets.

Key words: *government regulation, quotations, stock exchange, risks, entrepreneurship.*

Постановка проблеми. Інститут біржової діяльності активно розвивався в Україні до 2019 року і наразі є невід'ємною складовою економічної системи країни. Говорити про повноцінний розвиток сфери біржової діяльності наразі важко, оскільки кризові явища пов'язані з пандемією COVID-19 та воєнним станом, який запроваджено в Україні з початком повномасштабного вторгнення росії, дещо ускладнюють діяльність у даному напрямку, але все ж таки варто визнати, що біржова діяльність в Україні наразі провадиться. Будучи специфічною формою

здійснення торговельних операцій, біржова торгівля має низку притаманних тільки їй особливостей, у тому числі й у сфері ціноутворення. Ціни, що формуються на товарних біржах є прозорими та регулярно публікуються в засобах масової інформації. Тому вони можуть слугувати орієнтиром для укладення угод організаціями як у системі біржових торгів так і в позабіржовій діяльності.

Отже, біржовий ринок, а відповідно і біржі – це класичний інститут ринкової економіки, який формує оптовий ринок товарів чи фінансових інструментів, має організаційну, економічну та юридичну (правову) основи діяльності [1, с. 5]. Відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» регулювання ринків капіталу здійснюють держава та саморегулятивні організації. «Торгівля має відбуватися за певними правилами. З цієї причини ринок цінних паперів обов'язково встановлює правові відносини між суб'єктами та контролює їх виконання. Це дозволяє захистити будь-які фінансові транзакції та діяти виключно у законодавчому полі. Крім того, ведеться контроль за оподаткуванням, вартістю цінних паперів та іншими операціями» [2].

Варто зазначити, що у сучасних ринкових умовах біржовий механізм має перевагу перед іншими формами торгівлі і є найбільш ефективним за рахунок високої концентрації пропозицій, однакової доступності товарів для всіх учасників ринку та відкритості торговельних операцій тощо.

За таких умов, дослідження питання державного регулювання та здійснення контролю ціноутворення в системі біржової діяльності України є актуальним і потребує детального розгляду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку біржової діяльності та політики ціноутворення були предметом дослідження багатьох науковців. Так, Солодкий М.О. зазначає, що «біржовий ринок є найвищою формою організованого ринку, на якому функціонують товарні, фондові та валютні біржі, а в умовах глобалізації

економіки – універсалізовані біржові» [3]. «Одним із основних елементів організаційно-маркетингової інфраструктури ринку є біржі, як найбільш досконала форма організації торгівлі» стверджують автори Кухарець В.В., Булуй О.Г. та Левківська Л.М. [4]. Томчук О.В. зазначає, що «Біржова діяльність є провідною ланкою ринкової економіки і виступає складним механізмом, який чутливо реагує на всі соціально-економічні, політичні та соціопсихологічні процеси, що відбуваються в країні. Вона є індикатором ціноутворення в суспільстві. Рівень ділової активності на біржі свідчить як про економічну стабільність країни, так і про наявність фінансової та економічної кризи у світі» [5, с. 249]. «Основною метою біржової діяльності в Україні є підвищення конкурентоспроможності фінансового ринку України та створення сприятливих умов для залучення в економіку країни не тільки іноземного, але й внутрішнього капіталу» вказують автори Кепко В.М., Новікова В.В. та Непочатенко А.В. [6, с. 108]. Стасіневич С.А. встановлено, що «Біржовий ринок в Україні ще недостатньо розвинутий. Зважаючи на обсяги та види біржової торгівлі слід констатувати, що українські біржі не є індикаторами цін на ринку даного виду товару. Але зважаючи на ту обставину, що біржа є однією із передових форм організації торговельної діяльності можна прогнозувати активізацію біржової торгівлі і значного її впливу на формування цін на аграрному ринку» [7, с. 7]. Ніколайчук О. стверджує, що «однією з необхідних умов ефективного функціонування ринкової економіки є розвинена інфраструктура. Її невід'ємним сегментом є біржа. Біржі є індикатором стану економіки країни, віддзеркалюють усі економічні процеси в будь-якій країні та визначають рівень конкурентоспроможності економіки країни». Разом з тим, автор зазначає на те, що «рівень розвитку біржової торгівлі в Україні є незадовільним і характеризується рядом проблем. Основними проблемами розвитку вітчизняної біржової торгівлі є недосконалість нормативного регулювання і неузгодженість законодавчої

бази, низький рівень ліквідності біржових операцій, присутність на торгах небіржових товарів, відсутність торгівлі ф'ючерсами та опціонами, відсутність біржової культури» [8, с. 18]. Сорос Дж. зазначив, що неможливо збудувати цивілізований біржовий ринок без втручання держави, функції якої зводяться, передусім, до створення законодавчо-правового поля і контролю за його втіленням [9]. Лисевич С.Г. указує на те, що «Досвід країн ринкової економіки свідчить про досить тісну взаємодію держави і ринкової системи взагалі та в регулюванні біржової діяльності зокрема. У процесі такої взаємодії на державу покладені обов'язки забезпечення ринку і біржової торгівлі законодавчою базою, що дає змогу відпрацювати і встановити єдині правила для всіх суб'єктів, які беруть участь в економічному процесі» [1, с. 8].

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу особливостей державного регулювання в системі біржової діяльності України.

Постановка завдання. Згідно мети дослідження, його основними завданнями є: аналіз нормативно-правового підґрунтя регулювання біржової діяльності в Україні; аналіз форм та методів, які використовуються в системі біржової діяльності України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Біржовий ринок сьогодні у світовій економіці є невід'ємною частиною міжнародних товарних і фінансових ринків. Сучасний біржовий ринок – це організована форма ринку, який пройшов багатовіковий еволюційний шлях розвитку від елементарного базару до електронного Інтернет-трейдингу інструментами фінансової інженерії [1, с. 4]. «Через цінову стратегію продавець і покупець на біржовому ринку досягає результативності і ефективності у своїй діяльності. У цьому зв'язку питання визначення рівня ціни і факторів, згідно з якими вона буде коливатися від мінімального її значення, визначеного витратами виробництва, до максимального, що зумовлюється попитом на даний продукт на біржі, є основним» [7, с. 17].

«Держава виконує функцію регулювання взаємовідносин виробника і споживача, прямо впливаючи на діяльність суб'єктів біржової торгівлі шляхом розробки та впровадження нормативних актів та положень [10, с. 120]. «Регулювання біржової діяльності з боку держави має базуватися на забезпеченні рівних прав для всіх учасників торгівлі та контролю за дотриманням визначених правил» [1, с. 8].

Загальні питання ціноутворення в системі біржової діяльності регламентовані законодавством України, зокрема, основними нормативними правовими актами, що регулюють питання діяльності бірж та ціноутворення на них. Так, ст. 1 Закону України «Про товарні біржі», зазначено, що товарна біржа є організацією, яка об'єднує юридичних і фізичних осіб, які здійснюють виробничу і комерційну діяльність, і має за мету надання послуг в укладенні біржових угод, виявлення товарних цін, попиту і пропозицій на товари, вивчення, упорядкування і полегшення товарообігу і пов'язаних з ним торговельних операцій. Звідси можемо зробити певний висновок, що метою діяльності біржі є концентрування попиту і пропозиції на біржі товарів або послуг. Ст. 5 ЗУ «Про товарні біржі», зазначає що «засновниками і членами товарної біржі не можуть бути органи державної влади та управління, а також державні установи (організації), що перебувають на державному бюджеті» [11]. Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 10.06.2021№ визначено положення про провадження діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах [12]. Також, наразі готуються до прийняття Закони України «Про регульовані товарні ринки» [13] та Про товарний біржовий ринок [14].

Отже, система біржового регулювання містить: законне, нормативне та інформативне забезпечення. інформативне забезпечення. До сфери законодавчого забезпечення відносяться законодавчі акти, укази, положення; нормативне забезпечення – накази, постанови, розпорядження,

вказівки; інформативне забезпечення формується на основі фінансових, торговельних, економічних, методичних довідок, інформаційно-роз'яснювальних листів тощо.

Головним органом, на який покладено повноваження щодо контролю за діяльністю ринків є Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). «Одним з ключових завдань НКЦПФР є розвиток законодавства в сфері ринків капіталу та організованих товарних ринків, а також в сфері корпоративного управління, адже без чіткої та актуальної законодавчої бази ефективна діяльність ринків неможлива, а завдання щодо становлення ліквідних, надійних та прозорих ринків капіталу та організованих товарних ринків в Україні значно ускладнюються» [15, с. 5].

Провівши у 2021 році аналіз діяльності учасників ринків капіталу Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку зазначила, що «Ціна котирування на активному ринку є найнадійнішим свідченням справедливої вартості та, за наявності, має бути використана для оцінки справедливої вартості. Проте, оскільки для переважної більшості фінансових інвестицій активний ринок відсутній, необхідно проводити оцінки вартості з використанням значних закритих вхідних даних, що є складним, особливо зараз, коли ринки є нестабільними, а економічні перспективи є вкрай невизначеними і можуть швидко змінюватися. Таким чином, для користувачів фінансової звітності є важливим розкриття інформації, включаючи припущення та судження, сформовані управлінським персоналом, щоб дати можливість користувачам зрозуміти, як була визначена справедлива вартість» [15, с. 51-52].

Найбільшою платформою на якій наразі здійснюються біржові торги в Україні є Українська універсальна біржа (УУБ) (створена у 1997 р.) [16], її діяльність реалізується через онлайн платформу для аукціонів з продажу майна та торгів комерційних компаній – Prozorro [17].

Незважаючи на деякі обмеження, які можуть бути встановлені державою щодо цін, механізм біржових торгів, Українська універсальна біржа надає широкі можливості як продавцям, так і покупцям для впливу на процес ціноутворення під час заключення біржових угод. За своїм змістом біржові торги поділяються на такі види: зі збереженням ціни заявки; на підвищення ціни; на зниження ціни; інші види біржових торгів. Під час однієї сесії можуть поєднуватися декілька їх видів, але найчастіше торги проводять на підвищення і(або) на зниження ціни товару виходячи зі спрямованості угод, які укладають на біржових торгах.

Біржові торги проводяться Українською універсальною біржею щодня, у формі електронних торгів. Під час підготовки торговельної сесії в інформаційну торговельну систему біржі завантажуються заявки продавців, що подаються в електронному вигляді, а за необхідності – і покупців. За загальним правилом формування ціни товару при його виставленні на біржові торги здійснюється продавцем відповідно українського законодавства. Варто зазначити, що щодо деяких видів товарів законодавством України, зокрема постановою «Про затвердження переліку сировинних товарів» від 9 грудня 2020 р. № 1221, передбачено окремий порядок формування стартових цін [18].

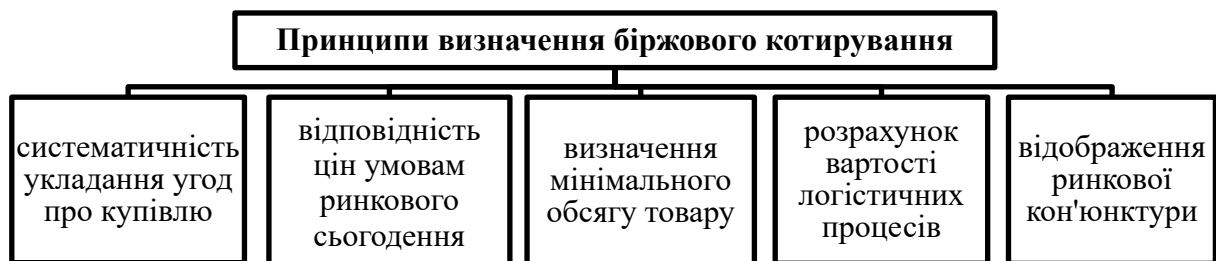
Формуючи попит і пропозицію та сконцентровуючи їх, товарні біржі визначають реальні ринкові ціни на окремий товар. Досягається це шляхом котирування цін: на кожній біржі реєструють середні ціни, що сформувалися протягом біржового дня, які слугують для учасників біржових торгів орієнтиром під час укладання угод на товарній біржі.

Біржові котирування мають насамперед інформаційно-довідковий характер. Однак, у встановлених законодавством випадках, їх застосування суб'єктами господарювання під час формування цін на товари, може мати й обов'язковий характер. Котирування може здійснюватися як окремо за кожним видом біржового товару, так і за групами біржових товарів.

Біржові котирування відображають середньозважені ціни на товари, реалізовані на торговельному майданчику біржі.

На біржі котируються ціни тільки на найважливіші товари, що постійно виставляються на біржові торги. При котируванні цін біржа має право не враховувати окремі значення цін продавців, покупців і біржових угод, укладених під впливом випадкових ціноутворювальних чинників, у тому числі таких, що є наслідком маніпулювання цінами, і які не відображають реальної кон'юнктури ринку.

Під час розрахунку біржових котирувань необхідно виходити з таких правил: котируються тільки ті товари, угоди за якими укладають систематично; під час котирування вилучаються ціни, які не відображають стан ринку біржового дня; під час проведення котирування слід виокремлювати мінімальний обсяг товару; при котируванні повинні враховуватися умови розрахунку вартості логістичних процесів; біржове котирування має відображати кон'юнктуру ринку (рис. 1).

Рис. 1. Правила біржового котирування

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

Провівши аналіз процесів державного регулювання та специфіки здійснення контролю за ціноутворенням, варто виокремити основні завдання, які вирішує діяльність біржових інституцій. Основними з них є: створення площадки для здійснення біржових (торговельних) операцій; детекція рівноважної вартості; визначення часових рамок проведення операцій; гарантія гласності біржових операцій та їх виконання; створення

арбітражного механізму; морально-етичне та законодавче забезпечення операцій, що здійснюються у процесі біржової діяльності (табл. 1.).

Таблиця 1

Ключові завдання процесу реалізації біржової діяльності

Завдання	Методика вирішення
Торговельна площадка	Забезпечення місця здійснення торговельних операцій з метою торгу, де зможе здійснюватися початковий продаж товарів, цінних паперів тощо, покупцям, а крім іншого – вторинний перепродаж. При цьому, ключовою умовою, біржі як місця санкціонованої торгівлі, слід вважати виконання умов, законів та правил торговельної діяльності абсолютно всіма співучасниками торгів.
Детекція рівноважної фондової вартості	Біржова площадка містить в собі інформацію стосовно усіх кількості покупців і продавців, дає їм простір, де вони визначають прийнятну ціну на товар, що виставлено на торги
Терміни проведення операцій та їх реалізація в заданих часових рамках	Сконцентрування на певний термін незалежного грошового капіталу і сприяння передачі лоту торгів покупцеві. Забезпечуючи перепродаж раніше купленого лоту, ринок звільняє споживача від його безстрокового володіння, дає можливість використовувати грошові ресурси з метою найбільш привабливих інвестицій.
Гарантія гласності біржових операцій	Надання відкритої інформації про лот та сповіщення зацікавлених учасників торгів щодо позицій ринкового лоту, дат та періоду укладення угод, а також отримувати та пояснювати всілякі постанови уряду, які можуть впливати на напрями торгівлі та біржове котирування.
Арбітражний механізм	Надання арбітражу для вербалізації механізму вільного вирішення спотів. Арбітраж зобов'язаний встановити коло осіб, які можуть вирішувати певну проблему, а окрім того надати ймовірні компенсації потерпілій стороні. Вплив арбітражної комісії біржі має бути загальноприйнятним, а її постанови носять не тільки рекомендаційний, але й загальнообов'язковий характер.
Гарантій виконання біржових операцій	Біржа забезпечує безпеку лотів та цінних паперів, що котируються в ній. До обігу на біржі допускаються тільки лоти, які пройшли лістинг, тобто відповідають конкретним умовам. Як тільки учасники торгів затвердили вимогу операцій, вони тут же реєструються і кожен з них отримує свідоцтво з біржі. Біржа набуває функції посередника при виконанні розрахунків, тобто стає відповідальною за дані зобов'язання, усі підтверджені операції, і за те, що всі без винятку покупки будуть оплачені, а всі без винятку продані лоти будуть доставлені з метою передачі їх власникам.
Морально-етичне та законодавче забезпечення біржових операцій	Створення стандартів, моральних норм та кодексу поведінки учасників біржової торгівлі. З цією метою розробляються спеціальні угоди, в яких прописуються особливості застосування спеціалізованих текстів, жестів, роль і метод

	торгівлі (біржовий зал, аудіо- та відео- термінал, екран, мобільний телефон), пред'являються кваліфікаційні вимоги до учасників торгів тощо.
--	--

Джерело: визначено автором на основі проведеного дослідження

Отже, зважаючи на ключові завдання біржової діяльності, варто зазначити, що сучасні економіко-правові умови є такими, що правова система держави та система фінансового ринку, все ще не дуже сприйнятлива до основним вимог процесу реалізації біржової діяльності, указані положення не повністю унормовані на законодавчому рівні, а тому можуть виникати певні біржові колізії. За таких умов, найбільш прийнятними є принципи економічного впливу на державу та суб'єкти економічної діяльності, основний бізнес яких, знаходиться на території цієї держави. Зокрема, інші країни, як узгоджено, так і індивідуально, можуть запроваджувати обмеження на транскордонні переміщення капіталу та інвестицій; встановлювати спеціальні «країнові ризики», які передбачають більшу ціну запозичень для суб'єктів біржових операцій; пред'являти більш жорсткі вимоги під час відкриття рахунків суб'єктів економічної діяльності такої держави в банках інших держав тощо. Тобто, у випадку недотримання стандартів біржової діяльності, окрім репутаційних втрат (що самі собою є цінними), держава та фінансовий ринок можуть зазнавати прямих фінансових збитків, що не сприятиме подальшому економічному зростанню.

Висновки. Провівши дослідження питання щодо специфіки державного регулювання в системі біржової діяльності України, можна констатувати, що, ціни на біржах повинні встановлюватися відповідно до основних законів ринкової економіки та формуватися під впливом попиту і пропозиції.

Особливості біржової діяльності пов'язані з ризиками маніпулювання цінами як з боку учасників ринку, так і з боку держави за допомогою встановлення мінімальних рекомендованих експортних цін на деякі види

продукції, визначення цінового коридору тощо. Найбільш об'єктивно відображають реальну вартість товарів (лотів) біржові котирування, які формуються з урахуванням попиту та пропозиції за певний період часу або шляхом аналізу біржових угод, цін, запропонованих учасниками біржової торгівлі, обов'язковими для врахування основними факторами ціноутворення, а також залежно від умов виконання біржових угод. Біржові котирування розраховуються за біржовими та позабіржовими угодами і показують тенденції, яких набуває біржовий ринок, динаміку і швидкість розвитку цін, а також формуються економічні прогнози розвитку товарного ринку і стратегічні напрямки руху української економіки в цілому.

Отже, біржова форма торгівлі завдяки оптимальним умовам ціноутворення є сучасним, зручним і надійним механізмом збуту і придбання товарів суб'єктами господарювання.

Література

1. Лисевич С.Г. Економіка біржової торгівлі. Кривий Ріг : Вид-во ДНУЕіТ ім. Михайла Туган-Барановського, 2017. 43 с. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1498/1/Lysevych_2017_2.pdf (дата звернення: 14.07.2023).
2. Що таке фондовий ринок? *Freedom Broker*. Freedom Finance Ukraine. 2020. URL: <https://ffin.ua/blog/faq/investytsii/post/shcho-take-fondovyiy-rynok> (дата звернення: 14.07.2023).
3. Солодкий М.О. Проблеми та напрями розвитку біржового товарного ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5814> (дата звернення: 14.07.2023).
4. Кухарець В.В., Булуй О.Г. та Левківська Л.М. Тенденції розвитку біржового ринку в умовах глобалізації світової економіки. *Ефективна*

економіка. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/4_2021/92.pdf (дата звернення: 14.07.2023).

5. Томчук О.В. Сучасний стан, особливості функціонування та перспективи розвитку біржової діяльності в Україні. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2013. № 4(81). С. 247-260.
6. Кепко В.М., Новікова В.В., Непочатенко А.В. Біржова торгівля та стратегічні аспекти її розвитку. *Економічний простір*. 2020. № 162. С. 107-114.
7. Стасіневич С.А. Ціноутворення на біржовому ринку. Навчальний посібник. Київ : ЦП «Компринт», 2015. 111 с.
8. Ніколайчук О. Розвиток біржової торгівлі: сучасний стан та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2022. № 6. Т. 2. С. 13-19.
9. Soros G. Climate Action Strategy Soros Fund Management. Soros Fund Management LLC. 2022. URL: <https://sorosfundmgmt.com/wp-content/uploads/2022/04/ClimateActionStrategy.pdf> (дата звернення: 14.07.2023).
10. Карпенко Л.Ф. Нормативно-правове забезпечення біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 120-123.
11. Про товарні біржі : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 10. Ст. 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> (дата звернення: 14.07.2023).
12. Про затвердження Положення про провадження діяльності з організації торгівлі продукцією на товарних біржах : Рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 10.06.2021. № 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0993-21#Text> (дата звернення: 14.07.2023).

13. Про регульовані товарні ринки : Проект Закону України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=ad4ce8cf-bbd5-48d9-bbcc-a13f4689000b> (дата звернення: 14.07.2023).
14. Про товарний біржовий ринок : Проект Закону України. URL: <https://www.pard.ua/uploads/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%B6%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA.doc> (дата звернення: 14.07.2023).
15. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2021 рік. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (звіт № 529 від 06.06.2022). URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12887934> (дата звернення: 14.07.2023).
16. Українська універсальна біржа. Офіційний сайт. URL: <https://www.uub.com.ua/> (дата звернення: 14.07.2023).
17. E-Tender – офіційний майданчик для державних закупівель, тендерів Прозоро (Prozorro). Офіційний сайт. URL: <https://e-tender.ua/> (дата звернення: 14.07.2023).
18. Про затвердження переліку сировинних товарів : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 р. № 1221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1221-2020-%D0%BF#n6> (дата звернення: 14.07.2023).

References

1. Lysevych S.Gh. *Ekonomika birzhovoji torghivli*. Kryvyj Righ : Vyd-vo DNUEiT im. Mykhajla Tughan-Baranovsjkogho, 2017. 43 s. URL: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1498/1/Lysevych_2017_2.pdf (date of application: 14.07.2023).

2. Shho take fondovyj rynek? Freedom Broker. Freedom Finance Ukraine. 2020. URL: <https://ffin.ua/blog/faq/investytsii/post/shcho-take-fondovyj-rynek> (date of application: 14.07.2023).
3. Solodkyj M.O. Problemy ta naprjamy rozvytku birzhovogho tovarnogho rynku v Ukraini. Efektyvna ekonomika. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814> (date of application: 14.07.2023).
4. Kukharecj V.V., Buluj O.Gh. ta Levkivsjka L.M. Tendenciji rozvytku birzhovogho rynku v umovakh ghlobalizaciji svitovoji ekonomiky. Efektyvna ekonomika. 2021. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2021/92.pdf (date of application: 14.07.2023).
5. Tomchuk O.V. Suchasnyj stan, osoblyvosti funkcionuvannja ta perspektyvy rozvytku birzhovoji dijajlnosti v Ukraini. Zbirnyk naukovykh pracj VNAU. 2013. № 4(81). S. 247-260.
6. Kepko V.M., Novikova V.V., Nepochatenko A.V. Birzhova torghivlja ta strateghichni aspekty jiji rozvytku. Ekonomichnyj prostir. 2020. № 162. S. 107-114.
7. Stasinevyh S.A. Cinoutvorennya na birzhovomu rynku. Navchalnyj posibnyk. Kyjiv : CP «Komprynt», 2015. 111 s.
8. Nikolajchuk O. Rozvytok birzhovoji torghivli: suchasnyj stan ta perspektyvy. Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu, 2022. #6. T. 2. S. 13-19.
9. Soros G. Climate Action Strategy Soros Fund Management. Soros Fund Management LLC. 2022. URL: <https://sorosfundmgmt.com/wp-content/uploads/2022/04/ClimateActionStrategy.pdf> (date of application: 14.07.2023).

10. Karpenko L.F. Normatyvno-pravove zabezpechennja birzhovoji torghivli v Ukraini. Ghlobaljni ta nacionaljni problemy ekonomiky, 2016. Vyp. 9. S. 120-123.
11. Pro tovarni birzhi : Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrainy (VVR). 1992. № 10. St. 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text> (date of application: 14.07.2023).
12. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro provadzhennja dijajnosti z orghanizaciji torghivli produkcijeju na tovarnykh birzhakh : Rishennja Nacionaljnoji komisiji z cinnykh paperiv ta fondovogho rynku vid 10.06.2021, #380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0993-21#Text> (date of application: 14.07.2023).
13. Pro reghuljovani tovarni rynky : Projekt Zakonu Ukrainy. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Download?id=ad4ce8cf-bbd5-48d9-bbcc-a13f4689000b> (date of application: 14.07.2023).
14. Pro tovarnyj birzhovyj rynek Projekt Zakonu Ukrainy. URL: <https://www.pard.ua/uploads/files/%D0%9F%D1%80%D0%BE%20%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%B6%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA.doc> (date of application: 14.07.2023).
15. Richnyj zvit Nacionaljnoji komisiji z cinnykh paperiv ta fondovogho rynku za 2021 rik. Nacionaljna komisija z cinnykh paperiv ta fondovogho rynku (zvit #529 vid 06.06.2022). URL: <https://www.nssmc.gov.ua/document/?id=12887934> (date of application: 14.07.2023).
16. Ukrainijsjka universaljna birzha. Oficijnyj sajt. URL: <https://www.uub.com.ua/> (date of application: 14.07.2023).

- 17.E-Tender – oficijnyj majdanchyk dlja derzhavnykh zakupivelj, tenderiv Prozoro (Prozorro). Oficijnyj sajt. URL: <https://e-tender.ua/> (date of application: 14.07.2023).
- 18.Pro zatverdzhennja pereliku syrovynnykh tovariv : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 9 ghrudnja 2020 r. № 1221. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1221-2020-%D0%BF#n6> (date of application: 14.07.2023).